

METODICKÁ ČÁST

Předložená publikace obsahuje souhrnné výsledky pravidelného ročního statistického šetření **Lic 5-01**. Cílem tohoto šetření je zjištění počtu licenčních smluv na poskytnutí (do roku 2010 také na nabytí) práva pro některou z ochran průmyslového vlastnictví (patenty, užité vzory, know-how, průmyslové vzory, nové odrůdy rostlin a plemena zvířat) v České republice platných ve sledovaném roce a hodnotu licenčních poplatků zaplacených nebo přijatých českými ekonomickými subjekty ve sledovaném roce. Tímto výkazem se sledují také údaje o nově uzavřených licenčních smlouvách, předmětu licenční smlouvy (licenční smlouva uzavřená na patent, užité vzor aj.), zemi smluvního partnera a kódu produkce.

Šetření Lic 5-01 je součástí Programu statistických zjišťování, který je každoročně stanoven a zveřejněn vyhláškou ČSÚ podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, v platném znění. Zpravodajskými jednotkami jsou všechny právnické subjekty s licenční smlouvou uzavřenou na poskytnutí nebo nabytí práva používat některou z ochran průmyslového vlastnictví, jejíž platnost ještě neskončila.

CHARAKTERISTIKA A DEFINICE SLEDOVANÝCH UKAZATELŮ

Licence je jednou z možností, jak komerčně využít průmyslová práva a duševní vlastnictví. Existuje několik kritérií pro rozlišení licencí. Základní rozdělení je podle toho, zda předmět licence poskytujeme - **aktivní (prodaná - poskytnutá) licence** – nebo zda předmět licence nabýváme – **pasivní (nakoupená - nabytá) licence**.

Dalším kritériem je rozsah poskytovaných práv, podle kterého rozeznáváme **výlučnou licenci** (nabyvatel je ve smluvním území jediným uživatelem poskytnutých práv a poskytovatel není oprávněn uzavírat s třetími osobami další smlouvy, které by výlučnost nabyvatele narušovaly) a **nevýlučnou licenci** (poskytovatel si vyhrazuje právo uzavírat obdobné licenční smlouvy s dalšími partnery ve smluvním území). Vedle nabyvatele licence bude využívat stejný předmět smlouvy i jiný subjekt. Nabyvateli se tak nedostává monopolní výhody, jako je tomu v případě výlučné licence.

Podle předmětu licenční smlouvy se rozlišují **patentové licence** (předmětem je vynález chráněný patentem), **licence vzorové** (jejichž předmětem je průmyslový nebo užité vzor), **známkové licence** (jejím předmětem je poskytnutí užívacího práva k ochranné známce), **licence na know-how** (předmětem smlouvy jsou různá technická a technologická zlepšení a výrobní zkušenosti, které nemohou být předmětem patentové ochrany) a **smíšené licence**. Předmětem smíšených licencí jsou patentová práva a výrobně technické poznatky (know-how), bez jejichž znalosti by nabyvatel v mnoha případech ani nemohl patent využívat. Předmětem může být např. i právo na výrobu určitého výrobku s tím, že nabyvatel bude moci tyto výrobky označovat ochrannou známkou poskytovatele.

Licenční smlouva je definována jako poskytnutí práva ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území na nabytí či poskytnutí licence na některou z ochran průmyslového vlastnictví. Licenční smlouvy se uzavírají k patentovaným vynálezům, resp. zapsaným užitým vzorům, průmyslovým vzorům, topografií polovodičových výrobků, novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat či k ochranným známkám písemnou smlouvou. Poskytovatel opravňuje nabyvatele ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území k výkonu práv z průmyslového vlastnictví a nabyvatel se zavazuje k poskytování určité úplaty (licenční poplatky) nebo jiné majetkové hodnoty. Licenční poplatky lze platit v pravidelných splátkách (např. ročních), nebo platba proběhne jednorázově při uzavření licenční smlouvy. Vyskytují se také případy, kdy je licence poskytnuta bezplatně. Licenční smlouva nabývá v České republice účinnosti vůči třetím osobám zápisem do registru u Úřadu průmyslového vlastnictví České republiky (ÚPV ČR) se sídlem v Praze.

Patent je veřejná listina vydaná Úřadem průmyslového vlastnictví v Praze nebo některým národním či mezinárodním patentovým úřadem, která poskytuje právní ochranu na vynález po dobu až 20 let (pokud jsou spláceny udržovací poplatky), a to na teritoriu, pro něž byl úřadem vydán. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Účinky patentu nastávají ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku ÚPV. Souhlas k využívání vynálezu chráněného patentem se poskytuje licenční smlouvou.

Užité vzor, tzv. „malý patent“, má blízko ke klasickému patentu. Technické řešení, které je jeho podstatou a je jím po vydání osvědčení o zápisu chráněno, nemusí dosahovat dimenzí vynálezu. Požaduje se však, aby přesahovalo rámec pouhé odborné dovednosti, nebylo jen vnější úpravou výrobku, a bylo průmyslově využitelné. Užitým vzorem nelze chránit výrobní postupy. Mezinárodní ochranu poskytuje užitým vzorům podle Pařížské úmluvy asi 40 států.

Know-how (nepatentované vynálezy) jsou znalosti, zkušenosti či poznatky z oblasti výroby, obchodu, služeb či ekonomiky, které nejsou chráněny některou z ochran průmyslového vlastnictví. Za know-how lze dále považovat informace, které byly získány za účelem usnadnění určité podnikatelské činnosti. Jedním

ze znaků know-how je, že je pro jeho uživatele užitečné a že ten tím, že s ním disponuje a užívá je, dosahuje pozitivních výsledků, kterých by jinak bez znalosti know-how nedosahoval. Majitel know-how utahuje, aby nevešlo ve všeobecnou známost a nestalo se dostupným, což by se negativně odrazilo v jeho hodnotě (ceně). Podstatným znakem know-how je, že musí být využitelné třetími osobami.

Průmyslový vzor je vyřešení vnější úpravy výrobku, plošné nebo prostorové, které je nové a použitelné v průmyslové výrobě. Tato vnější úprava výrobku spočívá zejména ve zvláštním vnějším vzhledu, tvaru, obrysech, kresbě, barvě nebo ve zvláštním uspořádání barev nebo v kombinaci těchto znaků, je nová, průmyslově využitelná a má charakter estetický, nikoliv výlučně funkční. Novost zkoumá Úřad průmyslového vlastnictví podle přihlášky, kterou podrobuje průzkumu formálnímu i věcnému. Ochrana začíná zápisem průmyslového vzoru do rejstříku.

Ochrana práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat je šlechtitelské osvědčení vydané ministerstvem zemědělství. Původcovství vzniká vytvořením nové odrůdy nebo plemene, jež má odlišnost alespoň jednoho podstatného znaku a jejíž biologické vlastnosti jsou stálé. Majiteli získává právo na výlučnost obchodního využití.

Základní členění zpravodajských jednotek s uzavřenou licenční smlouvou

Výše uvedeným statistickým šetřením Lic 5-01 je zjišťována a tříděna struktura uzavřených licenčních smluv a výše poplatků za ně zaplacených nebo přijatých podle:

- **Předmětu licenční smlouvy** (patenty, užité vzory, know-how, průmyslové vzory, nové odrůdy rostlin a plemen zvířat).
- **Země smluvního partnera** licenční smlouvy uzavřené se subjektem působícím v ČR nebo s partnerem ze zahraničí
- **Produkce**, jež je předmětem licenční smlouvy. Za produkci je možno považovat nejen hmotné výrobky, odpady a ostatní druhotné suroviny, díly průmyslových výrobků, kompletační výrobky a příslušenství průmyslových výrobků, ale také průmyslové a neprůmyslové práce, služby a činnosti, které nesměřují k vytváření nových hmotných výrobků.

Základní členění zpravodajských jednotek s uzavřenou licenční smlouvou je pak k dispozici podle:

- **Typu poskytovatele** definovaných na základě číselníků uvedených v RESu (právní forma organizace, institucionální sektor (ISEKTOR) a převažující ekonomická činnost (NACE)). Rozlišujeme následující typy přihlašovatelů: veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, podniky, fyzické osoby, ostatní vládní a veřejná organizace, nemocnice, sdružení a neziskové organizace.
- **Sídla** subjektů s uzavřenou licenční smlouvou definovaného podle klasifikace CZ-NUTS 3 (14 krajů ČR).
- **Velikostních skupin** definovaných podle počtu zaměstnanců: 0–9 zaměstnanců, 10–49 zaměstnanců, 50–249 zaměstnanců, 250 a více zaměstnanců.
- **Klasifikace ekonomických činností** (CZ–NACE)